

Moss kommune
Postboks 175
1501 Moss

Vår ref.: 263297/2022 - 2022/29745
Deres ref.: 22/1094-2- MADA
Dato: 03.05.2022

Høring - Moss kommune - Kommunedelplan for bolig - Planprogram ekstern

Viken fylkeskommune viser til brev fra Moss kommune datert 24.03.2022. Formannskapet i Moss har i møte den 15.03.2022 vedtatt å sende planprogram for kommunedelplan for bolig på offentlig ettersyn og samtidig varsle oppstart av Boligplan 2022-2030.

Boligplanen er forankret i Planstrategi for Moss kommune 2021-2024 vedtatt i kommunestyret den 23.03.2021. Den nye planen skal være en kommunedelplan, som kan sies å være en oppgradering av den tidligere boligsosiale planen. Boligsosial handlingsplan skal rulleres og innarbeides som del av kommunedelplanen.

Regjeringen la i 2020 frem strategien Alle trenger et trygt hjem – Nasjonal strategi for den sosiale boligpolitikken (2021-2024). I strategien er det definert fire mål, som skal forsterke den boligsosiale innsatsen i årene som kommer. Det legges frem flere tiltak for hvert mål. Et av tiltakene er en ny lov, som klargjør kommunens ansvar på det boligsosiale området. Formålet med kommunedelplan bolig er å følge opp samfunnsmålene og styrke kommunen som boligpolitisk aktør. Kommunens roller og virkemidler i boligpolitikken er sammensatte og planen tar sikte på å tydeliggjøre, utvikle og koble sammen virkemidlene.

Det skal utarbeides et handlingsprogram som angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år. Kommunedelplanen har en ambisjon om å gi en retning for boligpolitikken også i et lengre tidsperspektiv, fram mot 2040.

Om planprogrammet og planarbeidet

Krav til planprogram følger av Plan- og bygningsloven (PBL) § 4-1. Plan- og bygningsloven sier at planprogrammet skal gjøre rede for formålet med planarbeidet, planprosessen med frister og deltakere, opplegget for medvirkning, spesielt i forhold til grupper som antas å bli særlig berørt, hvilke alternativer som blir vurdert og behovet for utredninger.

Planen skal beskrive kommunens boligpolitiske strategier og tiltak i planperioden for hele boligmarkedet i kommunen, samt framtidige boligtilbud til alle innbyggere. Boliger og tjenester i bolig for de grupper av befolkningen som har vansker med å skaffe seg, eller beholde, en tilfredsstillende bolig på egenhånd, har et spesielt fokus. Planprogrammet skal være grunnlag for planarbeidet, det vil i praksis si en arbeids-, utrednings- og medvirkningsplan for arbeidet med kommunedelplanen. Viken fylkeskommune skal på

PLAN Avdeling for kommunale planer

Postadresse: Postboks 220, 1702 SARPSBORG
Besøksadresse: Galleri Oslo Schweigaards gate 4, 0185 OSLO
Telefon: 32 30 00 00

E-post: post@viken.no
Internett: www.viken.no
Org.nr.: 921693230

bakgrunn av planprogrammet vurdere om planen kan komme i konflikt med nasjonale eller viktige regionale interesser.

Fylkeskommunens rolle

Fylkeskommunen skal bidra til og sørge for at nasjonale og regionale føringer blir fulgt opp i alt planarbeid. Vi skal vurdere planarbeidet som regional planmyndighet, forvalter av fylkesvei, fagmyndighet for kulturminnevern, forvalter av miljøvern hensyn og utøvende myndighet etter vannforskriften. Fylkesplanen for Østfold ligger til grunn for vår uttalelse, og fylkesplanen sammen med andre regionale planer ligger på vår hjemmeside under Regionale planer - Viken fylkeskommune. I tillegg legger vi den kunnskapen som ligger i Planstrategi for Viken og planprogram for arbeidet med de tre nye regionale planene til grunn for vår uttalelse.

Generelt

Boligplaner er tematiske planer, som gjør det mulig å innrette virkemidlene samlet, på tvers av fagområdet, myndighetsnivåer og mellom private, offentlige og frivillige aktører. Overordnet er vår tilbakemelding er at det er positivt at kommunen bruker kommunedelplanen som virkemiddel for å styrke sin rolle, bidra til tverrfaglighet og samarbeid på tvers av forvaltningsnivåer samt å innarbeide den boligsosiale delen som del av den generelle boligplanleggingen i kommunen. Vi utdyper disse forholdene nedenunder.

Utredningsbehov

For å sikre at planen tuftes på kunnskap er utredningsbehovet beskrevet ut fra hvor det er behov for evaluering, vurdering av fremtidige behov, statistikk og grunnlagsdata.

Kommunenes rolle og virkemidler

Vi trekker kommunens vilje til å drøfte roller, virkemidler og samarbeid som særlig viktig og positivt i dette arbeidet.

I planarbeidet skal det jobbes med roller og virkemidler for at kommunen skal definere sin rolle og styrke samarbeidet med andre for å nå målene. Kommunedelplanen tar sikte på å tydeliggjøre, utvikle og koble sammen virkemidlene. For å lykkes med boligpolitikken er samarbeid med private, regionale og statlige aktører avgjørende. Kommunedelplanen vil være en anledning og egnet arena for å styrke samarbeidet.

Vår vurdering er at planprogrammet på en god måte synliggjør kommunens rolle som premissleverandør, myndighetsutøver, pådriver, samfunnsaktør og tjenesteyter. Samtidig beskrives behovet for at kommunens egne virkemidler gjennomgås sammen med virkemidler som private, regionale og statlige aktører forvalter. Planens ambisjon er å samordne virkemidlene og utvikle dem på best mulig måte.

Viktige tema og særlige utfordringer i planen

Planen vil vektlegge bo-attraktivitet i et mangfoldig Moss, og for alle innbyggere. Boligtilbudet ses i sammenheng med befolkningssammensetningen og - utviklingen. Gode bomiljøkvaliteter ulike steder i Moss og i fortettingsområder er vektlagt. Det er positivt at planarbeidet vil redegjøre for framtidig behov for sykehjem, omsorgsboliger og boliger kombinert med ulike tjenester. Tema knyttet til selvstendighet, trygghet, tilhørighet og stabile boforhold vil vektlegges. Vår vurdering er at kommunen gjennom planprogrammet favner alle fasetter av

«det å bo» på en god måte, og ser det som en klar fordel at hele spekteret av botilbud samles i én plan.

Vi trekker frem som særlig positivt at planen retter oppmerksomheten mot faktorer som er viktig for folkehelsen i fremtidige boligplanlegging til alle grupper mennesker. Dette er temaer som fravær av støy og annen forurensning, god luftkvalitet, utformingen av utearealer som sikrer tilgang på lys og sol, trafiksikkerhet, tilgang til områder for friluftsliv, kulturopplevelser og sosiale møteplasser tilpasset ulike aldersgrupper og på tvers av generasjoner.

Fylkeskommunen mener at det er vesentlig at Boligplan er tydelig på hvordan tiltakene er tenkt fulgt opp gjennom kommunens planlegging etter pbl ellers. Hva er viktige momenter som bør viderefremmes inn i arbeid med kommunens arealplaner. Er det behov for endringer i arealstrategien, eller trenger kommunen nye virkemidler for oppfølging gjennom utbyggingsavtaler, veiledende prinsipper for offentlige rom mm?

Problemstillinger knyttet til boligfremskaffelse, boligtildeling og boligtenester skal drøftes i planarbeidet. Boligpolitikk skal også bidra til målet om å redusere klimagassutslipp. Kilmavennlig boligbygging, sirkulær økonomi, tilgang til grønne lunger og natur, og alternative bokonsepter i et bærekraftsperspektiv er aktuelle tema.

PPG beskriver mål for prosessen med viktige momenter som «ivareta helhet og samtidig ha tydelig prioritering av tiltak» samt det kommunen beskriver som «realistisk og konkret plan» med konkrete og gjennomførbare tiltak som bidrar til måloppnåelse.

Vi mener dette er konkret og bra. Vi utfordrer kommunen på å videreutvikle oppfølgingsregimet. I en helhetlig plan, som dette, kan kommunen komme til å oppleve noen målkonflikter i det videre planarbeidet. Vi ber kommunen vurdere om det er behov for en form for beskrivelse av virkning av planen, en vurdering av de samlede virkningene kan trolig være til hjelp derfor å gjøre nødvendig avveininger og prioriteringer.

Vi ber kommunen også vurdere om det er behov for å identifisere parametere som gjør det mulig å følge utvikling over tid og måle om planen virker etter hensikten. Kanskje kan et oppfølgingsregime gjøre det enklere å korrigere kursen underveis, og også lette arbeidet med evaluering og rulling av planen når den tid kommer.

Medvirkning

For å sikre en åpen prosess og god medvirkning har kommunen valgt å utarbeide en kommunedelplan etter rammer gitt av plan- og bygningsloven. Kommunedelplanen vil være en anledning og egnet arena for å styrke samarbeidet både internt og eksternt. Planprogrammet beskriver medvirkning som viktig for innsikt og kunnskapsinnhenting, interessentenes mulighet for påvirkning og for å gi rom for kreative prosesser.

Planprogrammet viser ulike måter å involvere på ut fra intensjonen, som undersøkelser, møter, work-shops, intervjuer. Vi trekker også frem som positivt at kommunen vil føre dialog med nabokommuner for å så på boligbyggingen i regionen samlet.

Medvirkning i tidlig fase kan være krevende, og kommunen bør stille seg spørsmålet om grupper det er særlig viktig å hente innspill fra når. Det kan være lurt å utarbeide en medvirkningsplan som følges opp gjennom hele planprosessen.

[Her](#) er et eksempel fra Bane Nor. I henhold til plan- og bygningsloven § 5.1 har kommunen et særlig ansvar for å sikre aktiv medvirkning fra grupper som krever spesiell tilrettelegging, herunder barn og unge. Erfaringsmessig kan den flerkulturelle befolkningen være vanskelig å nå. Vi oppfordrer kommunen til å sikre at denne delen av befolkningen involveres i kommuneplanprosessen på en god måte.

Digitale verktøy har mange fordeler ved å nå bredt og sikre dokumentasjon av innspill, men det kan samtidig være utfordrende for mange å ta dem i bruk. Dette bør tas hensyn til ved valg av medvirkningsmetode. Lag, foreninger og andre grupper kan bidra med mye kunnskap, har betydelig innflytelse på flere innbyggergrupper og bør aktivt inviteres inn i medvirkningsarbeidet.

[Gjestebud](#) er en vel anvendt og god metode for å engasjere et mangfold av interesser. For flere verktøy og aktiviteter for å favne bredden i kommunens befolkning, viser vi blant annet til [Folkestråkk-veilederen \(DOGA\)](#), som anbefaler ulike verktøy og metoder for medvirkning i ulike faser av en planprosess.

Rammer og føringer

FNs 17 bærekraftsmål og barnekonvensjonen

Regjeringen har bestemt at FNs 17 bærekraftsmål, som Norge har sluttet seg til, skal være det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids utfordringer. Det er derfor viktig at bærekraftsmålene blir en del av grunnlaget for samfunns- og arealplanleggingen og Boligplan 2022-2030.

Det er positivt at kommunen har redegjort for planens kobling til Fns bærekraftsmål, og særlige dimensjoner er pekt ut, som utrydde fattigdom, mindre ulikhet, god helse, bærekraftige byer og samfunn, ansvarlig forbruk og produksjon samt å stoppe klimaendringer samt samarbeid.

Vi peker også på medvirkningsprosessene som viktig del av både den sosiale bærekraftsdimensjonen, men som også støtter opp under FNs mål nr 17. samarbeid, som er avgjørende for å lykkes med de andre målene.

Nasjonalt

Planprogrammet viser til nasjonale forventninger til kommunenes planlegging 2019-2030 og den nasjonale strategien for den sosiale boligpolitikken 2021-2024, i tillegg til de mest sentrale lovverkene.

Regionalt

Av regionale planer vises til det Østfold mot 2050 og med vekt på innsatsen rundt de 4 velferdspilarene. Vi trekker også frem at fylkesplanens vektlegging av samfunnsflokke kan være relevant her. Vår vurdering er at Moss kommunens helhetlige plan for bolig vil kunne være et virkemiddel for håndtering av sammensatte utfordringer ved å bygge større innsikt, tilrettelegge for samarbeid og felles løsninger i et langsiktig arbeid.

Videre vises det til langsiktige utviklingsmål i planstrategi for Viken og kommende arbeid med nye regionale planer. Vi mener plangrunnlaget for de nye regionale planene kan gi viktig kunnskap til kommunens plan, og at samarbeid på tvers blir viktig for å lykkes.

Vi nevner også Vikens samferdselsstrategi 2022-2033, der det blant annet nevnes at attraktive omgivelser bidrar til at flere velger å gå og sykle framfor å kjøre bil og at Viken skal bidra til kommunenes arbeid med stedsutvikling gjennom samordnet areal- og mobilitetsplanlegging

Kommunale føringer

Planprogrammet viser til planstrategien, samfunnsdelen, arealdelen og kommunedelplanen for levekår og livskvalitet, klima samt kvalitetsreformen for eldre: leve hele livet. Vi trekker frem som positivt at planprogrammet viser helheten og sammenhengene som skal ligge til grunn for det videre arbeidet. Planprogrammet viser også noe av gjeldende kunnskapsgrunnlag, som Vi i Viken, ungdatabasen og NOU-2020 Levekår i byer. Vi trekker også frem folkehelseundersøkelsen (2021) i Viken som finnes her: [Slik har innbyggerne i Viken det - Viken fylkeskommune](#).

Mål i kommuneplanens samfunnsdel

Kommunedelplanen skal svare på målsettingene i kommuneplanens samfunnsdel.

Moss er en attraktiv bo- og besøkskommune:

- I Moss er alle inkludert og opplever tilhørighet, trygghet og mestring
- I Moss har alle mulighet til å leve og bo selvstendig
- I Moss tar vi nødvendige grep for å redusere utslipp av klimagasser med 60 %, sammenlignet med 2016, innen 2030.

For hvert mål beskriver planprogrammet viktige tema i det videre arbeidet. Vi mener dette bidrar til å konkretisere planarbeidet, og peker langt på vei i retningen for de kommende drøftingene viser hvor det er behov for samarbeid for å finne gode og helhetlige løsninger.

Fortetting med kvalitet, bokvalitet og nærmiljøsatsning

I nasjonal, regional og kommunale BATP-politikk legges det vekt på utbygging i form av fortetting og transformasjon i by- og områdesentrene. Dette gir boliger med god tilgang til servicefunksjoner og aktivitetstilbud. Fortetting og knutepunktsutvikling må balanseres mot fortetting med kvalitet, og man må være oppmerksom på utfordringer med tanke på å sikre boligene mot støy, forurensning, trafikk og tilstrekkelig tilgang til grønne lunger og rekreasjonsområder. God kvalitet på boligområder og nærmiljøtilbud i hele kommunen er viktig for å motvirke sosiale ulikheter, og det er behov for levekårs-/områdekartlegging som synliggjør fordelingen av ressurser i kommunen

Barn og unge

Nye boligområder må vurderes bla ut fra skolestruktur/-kapasitet og tilrettelegging for barn- og unge. Barnets beste og barns rett til medvirkning vil også være viktig å ivareta i videre prosess. Fylkeskommunen ønsker å tilføye at eventuelle personer som er utpekt som barnetalspersoner bør involveres tidlig i planarbeidet, men kan ikke erstatte kravet til medvirkning fra barn/unge.

Vi anbefaler Ung medvirkning: Kreativitet og konflikt i planlegging. 2021 (Aina Landsverk og Bengt Andersen). Det er også utviklet en digital ressurs for alle som er interesserte i ungdomsmedvirkning: Et sted å være ung - Et sted å være ung (oslomet.no).

Levekår og folkehelse

Viken fylkeskommune er svært positivt til at folkehelse og levekår har fått en sentral plass i planprogram for kommunedelplan for bolig i Moss. Planprogrammet gjenspeiler god kunnskap om hvordan bolig og bomiljø henger sammen med forutsetninger for god helse og livskvalitet, samt god oversikt over viktige føringer og kunnskapsgrunnlag innen folkehelse.

Fra et folkehelseperspektiv er det også viktig med en god og bred medvirkningsprosess. Moss kommune legger seg på et høyt ambisjonsnivå gjennom å oppsøke deler av befolkningen som ikke nødvendigvis dukker opp på åpne møter. Dette sørger for at viktige målgrupper for planen blir hørt, og skaper gode forutsetninger for å ivareta sosiale ulikheter i helse i den ferdige planen.

Viken fylkeskommune er også svært positive til kommunens planer om å innhente levekårsdata på sonenivå. Dette vil gi kommunen innsikt i geografiske forskjeller i levekår, og mulighet til å rette virkemidlene dit behovene er størst.

Universell utforming – at alle skal kunne delta

Det er et mål i samfunnet av mennesker skal kunne bo lenger hjemme. Fylkeskommunen viser i den anledning til prinsippene om universell utforming. Universell utforming er viktig som et ledd i å tilby områder som kan brukes av så mange mennesker som mulig på en likeverdig måte. Hensikten er å oppnå like muligheter til samfunnsdeltakelse og ikke minst slik at mennesker skal kunne bo hjemme lengst mulig. Det er nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging og kommunen må ta stilling til universell utforming i planleggingen. Det ligger et krav til universell utforming i plan- og bygningsloven § 1-1. Viktige spørsmål i det videre planarbeidet kan være: Hvordan skal universell utforming ivaretas i denne planen? Skal det oppgis en andel av boliger med livsløpsstandard, og skal det stilles strengere krav enn de som er fremsatt i TEK17?

I Regional planstrategi 2020-2024 til Viken fylkeskommune, legges det vekt på universell utforming som et førende prinsipp – at alle skal kunne delta. Vi viser til Handlingsplan Bærekraft og like muligheter – et universelt utformet Norge. 2021–2025 (regjeringen.no).

Integrering og rettferdig boligplanlegging

Viken fylkeskommune legger vekt på at integreringsperspektivet blir ivaretatt i arbeidet, og anbefaler at et integrert lokalsamfunn, med trygghet og like muligheter for alle, defineres som et overgripende mål i planarbeidet. Systematisk dårligere levekår blant innvandrere kan forsterke opplevelsen av marginalisering, og svekke mulighetene til innvandrernes barn. SSBs undersøkelse «Livskvalitet i Norge 2020» viser at på landsbasis er innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre mindre fornøyde med bosted, fritid og økonomi enn øvrig befolkning. En større andel av norskfødte med innvandrerforeldre er lite tilfreds med livet og har dårligere psykisk helse, enn befolkningen i alt.

Disse forholdene påvirker levekårene negativt for mange flyktninger og innvandrere, og spesielt barna. Behovet for bedre levekår, særlig for de mest utsatte, og økt resultatlikhet mellom innvandrere og øvrig befolkning, særlig med tanke på økonomi, anerkjennelse og inkludering i fellesskapet, samt tilrettelegging for innvandreres deltakelse i sivilsamfunnet, bør synliggjøres i planen.

Det er en generell tendens til at prisnivå gjør sentrumsnære boliger utilgjengelige for personer med lav inntekt. For å legge til rette for godt integrerte lokalsamfunn, anbefaler vi å legge føringer for at boligutviklingen sikrer at innbyggere fra ulike sosiale klasser og med ulik kulturell bakgrunn kan bo og omgås i samme boligområder, nærområder og skoler, for å unngå marginalisering, gettofisering og polarisering mellom grupper i lokalsamfunnet.

Innvandrerens deltakelse i sivilsamfunnet er et område regjeringen har satt som fokusområde i arbeidet med integrering. Integreringsloven definerer dette som et ansvarsområde fylkeskommunen skal følge opp. Erfaringsmessig kan deler av den flerkulturelle befolkningen være vanskelig å nå. Vi anbefaler at planen legger til grunn at kommunen aktivt skal invitere innvandrere og innvandrersorganisasjoner i medvirkningsprosessen og arbeidet med samskaping.

Nyere tids kulturminner

Boligpolitisk plan tar utgangspunkt i kommuneplanens samfunns mål om at Moss skal være en attraktiv bo og -besøkskommune. Videre er det et mål å redusere utslipp av klimagasser. For å redusere utslipp skal det legges vekt på utbygging i form av fortetting og transformasjon i by- og områdesentrene. Kommuneplanens samfunnsdel sier under overskriften Areal og transportplanleggingen at *kulturminnevernet skal styrkes som en identitetsskaper og ressurs i by- og stedsutviklingen.*

ST. meld 16 *Nye mål i kulturmiljøpolitikken* peker på at *kulturmiljøer i større grad bør tas i bruk som en ressurs for å oppnå en bærekraftig samfunnsutvikling* (s. 61). I meldingen løftes fram at kulturminner og gjenbruk av gamle bygningsmiljøer kan bidra til FN's bærekraftsmål. Eksempler er bærekraftsmål nr 3. *God helse*, 11 *Bærekraftige byer og samfunn*, 12 *Ansvarlig forbruk og produksjon* og 13. *Stoppe klimaendringer.*

Arealstrategi i Østfold mot 2050 (Regional plan), retningslinjer 1.1.7, sier at Kulturminner og kulturmiljø bør være en integrert del av kommunal og regional planlegging.

Kulturminner og kulturmiljøer kan bidra til målene som er nevnt over ved at de integreres i utviklingen. I tillegg til å være kilder til stedets historie, bidrar de til kvalitet i utviklingen, til identitet og til opplevelse og trivsel. Kulturminner og kulturmiljøer bidrar til kunnskap og tilhørighet og til attraktive steder, og kan være med på å gi en følelse av fellesskap og være utgangspunkt for felles aktiviteter og lokalt engasjement for alle aldersgrupper.

Byggenæringen står for en betydelig andel av klimagassutslippene. Eldre hus og bygningsmasse er allerede bygget og klimaavtrykket er satt. Med enkle grep kan eksisterende bygg ofte gjøres mer klimavennlige og energieffektive, og dermed gjenbrukes. Bevaring av eldre bygningsmasse kan dermed bidra til å minske klimagassutslippene.

Gjenbruk av eksisterende bygningsmasse og kulturmiljøer bør derfor inngå og utredes også i boligpolitisk plan. Dette for å bidra til gode og attraktive bomiljøer og som grep for å redusere klimagassutslipp.

Saken er forelagt avdeling for kulturarv, arkeologi, som ikke har innspill til denne planen.

Grønne kvaliteter

Vi viser til stortingsmeldingen Friluftsliv – natur som kilde til helse og livskvalitet, som blant annet vektlegger ivaretagelse av opplevelseskvaliteter i naturpregede friluftsområder. Mer synlig bebyggelse og inngrep vil kunne redusere opplevelsesverdien av landskapet. Fylkeskommunen anbefaler gjennomgående grønne korridorer og ut i omkringliggende natur, gjerne sett i sammenheng med stier.

Kunnskap visualisert på kart

Innspill til planarbeidet kan gi mer verdi når de legges sammen med annen informasjon som også er kartfestet. Vi ber kommunen vurdere om kart kan bidra til økt tverrsektoriell forståelse innad i kommunen, samt gi større innsikt i årsaks-sammenhenger.

--

Vi mener at boligplanen kan bidra til å heve kvaliteten på beslutnings- og kunnskapsgrunnlaget i kommunal planlegging og enkeltsaker. Planen vil kunne bidra til konkretisering av hva kommunen legger i sosial bærekraft og hvordan planlegging etter plan- og bygningsloven kan bidra positivt. Planen vil kunne gi bedre innsikt om viktige påvirkningsfaktorer for livskvalitet og sosial bærekraft i kommunal planlegging. Planen vil kunne ha overføringsverdi til andre planer og enkeltsaker, og vil kunne gi bedre samsvar mellom lokale utfordringer og tiltak i et større perspektiv.

Vi mener planprogrammet er et godt utgangspunkt for det videre arbeidet. Vi ber kommunen vurdere behov for eventuelle endringer og justeringer ut fra våre innspill. Vi ønsker Moss kommune lykke til med det videre arbeidet. Ta gjerne kontakt med oss dersom det er noen spørsmål, for regionalt planforum eller andre møter og dialog underveis i planarbeidet.

Vennlig hilsen

Kari Elisabet Ottestad

Seniorrådgiver

Medsaksbehandlere:

- Folkehelse: Sara Linnea Hovden
- Kulturarv: Ingeborg Hvidsten, Tryggve Csicar
- Samferdsel: Sondre Rise

- Kopi til:

STATSFORVALTEREN I OSLO OG VIKEN

